

**Asia** Vaappujen tekijänoikeussuoja

**Hakija** X

**Annettu** 27.11.2013

**Tiivistelmä**

*Hakijan vaaput eivät ilmentäneet siinä määrin tekijänsä luovia ja omaperäisiä valintoja, että ne olisivat olleet tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuja teoksia.*

**LAUSUNTOPYYNTÖ**

Hakija on pyytänyt tekijänoikeusneuvostolta lausuntoa vaappujen tekijänoikeussuojasta. Hakija on kalastusvälineiden valmistaja, joka on valmistanut vaappuja jo parikymmentä vuotta. Kolme eri vaappua on valittu Erä-lehden testivoittajaksi. Hakija on kehitellyt jo muutaman vuoden uutta lattaotsaista vaappumallia. Hän on vakuuttunut siitä, että kyseistä vaappua ei ole vielä kukaan rakentanut Suomessa tai ulkomailla. Vaapun lommoisen lattaotsan ansiosta se on erittäin tehokas petokalojen kalastamisessa.

**VASTINEET**

Hakijan ilmoituksen mukaan asiassa ei ole vastapuolta.

**TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO**

Tekijänoikeuslain (404/61) 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Näiden lausuntojen luonne ei ole sitova.

## Taiteellisten teosten tekijänoikeussuoja

Tekijänoikeuslain 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on yksinoikeus teokseen. Säännökseen sisältyvän esimerkkiluettelon mukaan taiteellisina teoksina suojataan muun muassa valokuvia ja muita kuvataiteen teoksia sekä taidekäsityön ja taideteollisuuden tuotteita. Säännöksen luettelo ei ole tyhjentävä, joten teos voi ilmetä myös muulla tavalla.

Tekijänoikeus syntyy teoksen luoneelle luonnolliselle henkilölle. Tekijänoikeuslain 1 §:n mukaiselta teokselta edellytetään, että sitä voidaan pitää tekijänsä itsenäisen luovan työn omaperäisenä tuloksena. Tällöin se ylittää teoskynnyksen eli saavuttaa teostason. Ollakseen tekijänoikeuslain 1 §:ssä suojattu teos taideteollisuuden tuotteen tulee täyttää itsenäisyyden ja omaperäisyyden vaatimukset käytännöllisestä tarkoituksesta huolimatta. Mikäli tuotteen käyttötarkoitus hallitsevassa määrin sanelee lopputuloksen pikemminkin kuin tekijän luova panos, kyse on tuotteesta, joka ei ole tekijänoikeudellisessa mielessä riittävän itsenäinen ja omaperäinen saadakseen suojaa teoksena. Suojan edellytyksenä ei ole muita vaatimuksia. Esimerkiksi tuotteen taiteellisella laadulla, valmistusmenetelmällä tai tuotteen aikaansaamiseksi vaaditulla työ- tai tietomäärällä ei ole merkitystä teostason määrittämisessä.

Ratkaisu teoskynnyksen ylittymisestä tehdään tapauskohtaisella harkinnalla. Tavanomaisena arviointikriteerinä on pidetty sitä, voisiko kukaan muu samaan työhön ryhtyessään päätyä samantyyppiseen lopputulokseen. Euroopan unionin tuomioistuimien katsoi 1.12.2011 antamassaan ratkaisussa C-145/10 (Painer), että teos (valokuva) voi saada tekijänoikeussuojaa, jos se on tekijänsä henkisen luomistyön tulos siten, että se kuvastaa tekijän persoonaa ja siitä käyvät ilmi tekijän vapaat ja luovat valinnat teosta tehtäessä. Kansallisen tuomioistuimen tehtävä on ratkaista lopullisesti, ylittyykö teoskynnys.

Tekijänoikeus ei suojaa teoksen ideaa, periaatteita tai tietoja, vaan sitä persoonallista ilmenemismuotoa, johon ne on teoksessa saatettu. Tekijänoikeussuoja ei siten estä kahta henkilöä hyödyntämästä esimerkiksi samaa ideaa.

Korkein oikeus on käsitellyt tekijänoikeutta taidekäsityön ja taideteollisuuden tuotteisiin muun muassa ratkaisuissa KKO 1962 II 60 (rannekoru), KKO 1971 II 4 (ryijy) ja KKO 1980 II 3 (korumal-

lit), joissa korkein oikeus katsoi tuotteen nauttivan tekijänoikeus-suojaa.

Tekijänoikeusneuvoston ratkaisussa TN 2011:11 täytettyjä eläimiä ei pidetty tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuina teoksina. Tekijänoikeusneuvoston lausunnossa TN 2012:13 pelkkää poron päätä ja hirven päätä kuvaavat magneetit eivät ilmentäneet siinä määrin tekijänsä luovia omaperäisiä valintoja, että ne olisivat olleet tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuja teoksia.

## **Analyysi ja johtopäätökset**

Hakijan tekijänoikeusneuvostolle toimittama materiaali koostuu yhteensä kuudesta värikuvasta, jotka on otettu kolmesta vaapusta. Tekijänoikeusneuvosto on arvioinut sille toimitettua aineistoa ja katsoo, että kyseessä olevat vaaput ovat käyttöesineitä, joiden käyttötarkoitus määrittää tekijän valintojen tekemistä valmistusprosessin aikana.

Tekijänoikeus ei suojaa ideoita sellaisenaan vaan sitä, miten idea on ilmaistu lopputuloksessa. Idea tehdä vaapuista lattaot-saisia, ei saa sellaisenaan tekijänoikeussuojaa eivätkä nyt kyseessä olevat vaaput ole kokonaisuutena ulkomuodoltaan siinä määrin omaperäisiä, että hakijalle syntyisi yksinoikeus kyseiseen ulkomuotoon.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että hakijan vaaput eivät ilmennä siinä määrin tekijänsä luovia ja omaperäisiä valintoja, että ne olisivat tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuja taiteellisia teoksia. Tekijänoikeussuojan ulkopuolella jäävien tuotteiden hyödyntämiselle ei ole tekijänoikeuslaista aiheutuvaa estettä.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että se ei toimivaltansa puitteissa ota kantaa siihen, voidaanko asiaa arvioida muun lainsäädännön kuin tekijänoikeuslain, esimerkiksi mallisuoja säännösten, perusteella.

Puheenjohtaja

Taina Pihlajarinne

Sihteeri

Marco Grönroos

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Taina Pihlajarinne (puheenjohtaja), Ritva Hanski-Pitkälampi, Tuula Hämäläinen, Satu Kangas, Martti Kivistö, Mari Lampenius, Kirsi-Marja Okkonen, Pekka Pulkkinen, Anne Salomaa ja Riikka Tähtivuori.